

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO
Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate

**Ylä-Savon
ammattiopisto**

Green care ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien yläkoululaisten pienryhmässä

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen
ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa –
täydennyskoulutus
2013

Maija Lipponen

TIIVISTELMÄ

Green care on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämälaatua. Se kattaa monia menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi green caren eläinavusteisista menetelmistä, jossa ohjaaja käyttää sosiaalipedagogista työorientaatiota. Sen peruselementtejä ovat osallisuus, toiminnallisuus, yhteisöllisyys elämyksellisyys ja vuorovaikutus. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on lapsen sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. Hevostoiminnan ohjaajan ammattillisesta taustasta riippuen toiminnan sisältö ja kohderyhmä voivat vaihdella.

Tässä projektityössä esitellään green care -toimintaan perustuvan pienryhmän toteutus, jossa yhtenä vahvana työmuotona on sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Projekti sai hankenimen "Maalla on mukavaa" ja sille haettiin rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä. Rahoituksen hakijana oli yleishyödyllinen yhdistys Ristinkantajat ry, jonka toiminta-ajatuksena on tuottaa hyvinvointipalveluja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa uudenlaista green care -toimintaa Kainuuseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Työn laajempana tavoitteena oli luoda pienryhmätoiminnasta palvelumalli Ristinkantajat ry:lle.

Hankkeen kohderyhmänä olivat erityisen tuen tarpeessa olevat ala- ja yläkoululaiset. Tässä työssä raportoidaan yläkoululaisten ryhmän toteutuksesta. Pienryhmä kokoontui viisi kertaa hevostallilla syys-lokakuussa 2013. Toiminnassa toistui rutiinina hevosen hyvinvointiin liittyvät asiat, kuten tallin siivous ja hevosten ruokinta, joiden kautta kiinnitettiin huomiota myös omaan hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Toiminnassa jokainen pääsi osallistumaan ja ryhmässä harjoiteltiin vuorovaikutustaitoja. Lisäksi joka kerralla oli myös elämyksellisiä elementtejä esimerkiksi ratsastusta tai hevosella ajoa. Maaseutuympäristöä hyödynnettiin tallin lisäksi vieraillemalla läheisellä maatilalla. Toiminta hevosten kanssa tapahtui luonnossa säällä kuin säällä.

Ryhmään löydettiin yhteistyötahojen kautta osallistujia, joille toiminnasta oli todella hyötyä. Nuoret sitoutuivat pienryhmätoimintaan ja kokivat sen mielekkäänä. Toiminta vaikutti myös muuhun elämään esimerkiksi rauhoittamalla koulukäyttäytymistä tai innostamalla harrastuksen pariin. Ryhmä antoi nuorille vertaistukea. Yhteistyötahot arvostivat tiedotuksen avoimuutta ja sujuvaa yhteistyötä ohjaajien kanssa. Kehitystarpeita löytyi ajankohdasta, jonka yhteistyötahot kokivat olevan liian pian lukuvuoden alkamisen jälkeen; osallistujia oli haastava löytää riittävä määrä ryhmään. Kokoontumiskertojen lukumäärää kritisoitiin vähäiseksi, mutta toisaalta tiivis jakso edesauttoi perheitä sitoutumaan toimintaan hyvin. Kertojen määrä oli myös resurssikysymys, sillä osallistuminen ryhmään oli perheille maksutonta.

Pienryhmästä luotiin pysyvä toimintamalli. Maalla on mukavaa –pienryhmät saavat jatkoa seuraavana vuonna ja myös muita pienryhmää hyödyntäviä hankkeita on suunnitteilla. Materiaali ja toiminnan sisällöt jäävät yhdistyksen käyttöön. Hankerahoituksen päättyessä toimintaan tehdään pieniä kustannustehokkuutta lisääviä muutoksia sekä hyödynnetään yhteistyötahojen tarjoamia resursseja.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 GREEN CARE	5
2.1 Green care -käsitteitä	5
2.2 Green care –menetelmiä	6
2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	7
3 RYHMÄ TOIMINTAMUOTONA.....	8
3.1 Yhteisö.....	8
3.2 Tavoitteellinen ryhmä.....	8
3.3 Sosiaalinen verkosto.....	9
3.4 Ryhmäkoko – pienryhmä.....	10
3.5 Ryhmän toiminta-aika ja -paikka	10
3.6 Ryhmän käyttäminen sosiaalityössä.....	10
3.7 Ohjaaja.....	11
4 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	13
5 PIENRYHMÄN TOTEUTUS	14
5.1 Maalla on mukavaa -hanke	14
5.2 Tavoitteet	14
5.3 Ryhmän kokoaminen.....	14
5.4 Toimintakerrat.....	16
5.5 Tulokset ja palaute.....	19
6 POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT	21
6.1 Tavoitteiden toteutuminen	21
6.2 Jatkosuunnitelmat.....	23

Lähteet

LIITTEET:

Liite 1. Kirje osallistujalle

Liite 2. Ennakkotietolomake

Liite 3. Kokoontumisten sisällöt

Liite 4. Palautekysely huoltajat

Liite 5. Palautekysely yhteistyötahoille

1 JOHDANTO

Sosiaalihuollossa ja terveydenhoidossa haetaan uusia tapoja järjestää palveluja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Samaan aikaan on alettu puhua green care -liiketoiminnasta, jossa hyödynnetään luonnon elementtejä ja maaseutuympäristöä erilaisten sosiaali-, terveys- ja kasvatustalvelujen tuottamisessa. Toiminnan tavoitteena on edistää ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Green care -menetelmien käyttö on suunnitelmallista toimintaa hoivaan ja hoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Green care -toiminta nähdään uutena voimavarana ja mahdollisuutena maaseudun sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjonnassa sekä opetus- ja kasvatustyössä. (Green care toiminnan mahdollisuudet Kainuussa –esiselvitys 2011, 4)

Tässä projektityössä esitellään green care -toimintaan perustuvan pienryhmän toteutus, jossa yhtenä vahvana työmuotona on sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Projekti sai hankenimen "Maalla on mukavaa" ja sille haettiin rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä. Rahoituksen hakijana oli yleishyödyllinen yhdistys Ristinkantajat ry, jonka toiminta-ajatuksena on tuottaa hyvinvointipalveluja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa uudenlaista green care -toimintaa Kainuuseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Työn laajempänä tavoitteena oli luoda pienryhmätoiminnasta palvelumalli Ristinkantajat ry:lle.

Maalla on mukavaa -hanke on ainutlaatuinen Kainuussa, sillä se tarjoaa green care -toiminnaksi luokiteltavaa palvelua, jossa korostuu henkilökohtainen tuki pienryhmän avulla. Projektityössä esiteltävä hanke vastaa selkeään tarpeeseen, joka on noussut esiin kartoitettaessa Kainuun alueen sosiaalialan toimijoiden resursseja ja tarpeita, sillä viranomaistahoilla ei ole mahdollisuutta tällaiseen toimintaan resurssien puuttuessa. Green care -pienryhmätoimintaa lähdettiin suunnittelemaan havaitun tarpeen pohjalta.

Hanke toteutettiin kahden sosiaalipedagogista hevostoimintaa opiskelevan ohjaajan yhteistyönä. Hankkeessa pidettiin kaksi pienryhmää: toinen erityisen tuen tarpeessa oleville alakouluikäisille ja toinen erityisen tuen tarpeessa oleville yläkouluikäisille. Heidi Kotilainen raportoi projektityössään alakoululaisten ryhmän ja Maija Lipponen tässä työssä yläkouluulaisten ryhmän toteutuksesta. Näissä projektitöissä esittelemme myös hankkeen etenemisen eri vaiheet, joita olivat rahoituksen haku ja projektinhallinta, pienryhmän suunnittelu ja siitä tiedottaminen, ryhmän kokoaminen yhteistyötahojen kanssa, toteutus, havainnointi, palautteen kerääminen ja oman työn reflektointi työparin kanssa sekä hankkeen päättäminen ja raportointi.

2 GREEN CARE

2.1 Green care -käsitteitä

Green care on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämäläätua. Se kattaa monia menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla. Toiminta sijoittuu usein luonnonympäristöön tai maatilalle, mutta luonnon elementtejä voidaan tuoda ja käyttää myös kaupunki- ja laitospäristöissä. (www.gcfinland.fi)

Kansainvälisesti hyvinvointipalvelujen tuottaminen maaseutuympäristössä on voimakkaasti nousussa, ja alaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa on käynnistynyt viime vuosina. Kehityksen kärkimaita ovat mm. Alankomaat, Norja, Iso-Britannia ja Italia. Esimerkiksi Hollannissa on keskitytty hoivamaataloutta tukevien valtakunnallisten rakenteiden kehittämiseen. (Yli-Viikari et al 2009)

Green care on sosiaalinen innovaatio, sillä se yhdistää uudella tavalla tuottajatahot ja verkostot (julkinen, yksityinen, kolmas sektori, eri ammattikunnat, vapaaehtoistyön), toimialat (sosiaali- ja terveys, kuntoutus, kasvatus, maa- ja metsätalous, matkailu), menetelmät (luonto, kuntoutus, psykologia, yhteisökasvatus, maa- ja metsätalous) sekä toimintaympäristöt (luonto, maatalo, urbaani ympäristö) (http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care). Hyvinvointia ylläpitävien rakenteiden uudistaminen on välttämätöntä, sillä terveydenhuollon rajalliset resurssit eivät riitä kaikkiin nykyisiin tarpeisiin. Ammatillisen osaamiseen vaatimuksista ei kuitenkaan tingitä. (Yli-Viikari et al 2009)

Green care -käsitteen (Green care, Farming for Health, Social Farming, Care Farms) suomenkielisenä vastineena on alettu käyttää termejä vihreä hoiva, vihreä voima ja vihreä virkistys. Näillä green care voidaan jakaa eri tasoihin toimintoihin. Vihreästä hoivasta on kysymys silloin, kun palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa terapian ja kuntoutuksen tarpeisiin. Esimerkiksi maatiloilla sijaitsevien hoivayritysten yhteydessä voidaan puhua hoivamaataloudesta, mutta termin ulkopuolelle jää vielä monia maaseutuympäristöä hyödyntäviä palveluja, joiden taustalla ei ole maatilaa. (Nurmi 2013)

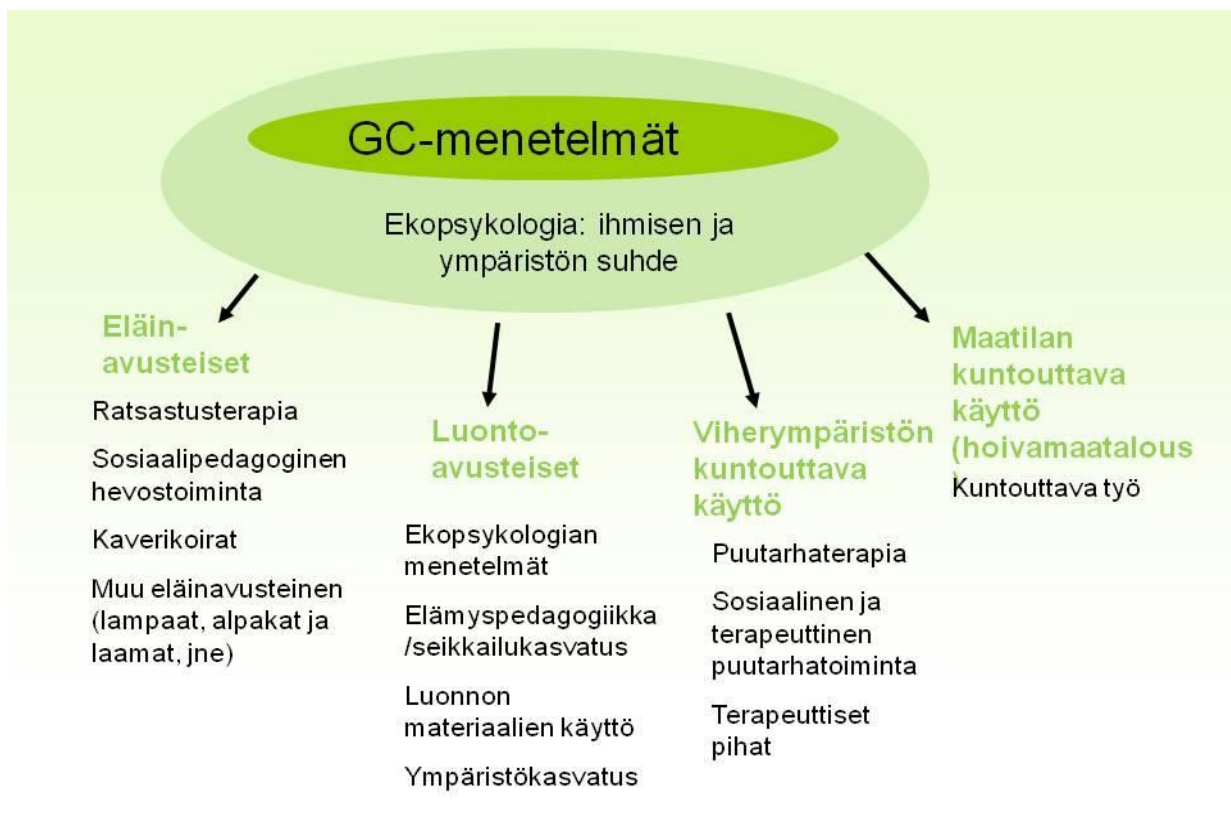
Vihreällä voimalla ja vihreällä virkistyksellä tarkoitetaan ennaltaehkäiseviä ja terveyttä tukevia hyvinvointipalveluja, joille on akuutti ja jatkuvasti kasvava tarve. Suomalaista luontoa on osattu hyödyntää matkailupalvelujen tuottamiseen, mutta yhtäläillä se tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet monenlaiseseen luonnossa tapahtuvaan virkistymiseen, elpymiseen ja voimaantumiseen. Luontoelämyksiin pohjautuvilla palveluilla voidaan tukea vaikkapa työssäkäyvien jaksamista, suojata mielenterveyden ongelmilta tai auttaa ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämisessä. (Nurmi 2013)

Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät voidaan ottaa käyttöön myös kasvatustyössä. Koulun ulkopuolinen oppiminen, esimerkiksi luontoretket ja maatilavierailut tarjoavat omakohtaisia elämyksiä ja kokemuksellista oppimista, mikä täydentää hyvin koulujen tietopainotteista opetusta. Luontosuhteen syvenemisen ohella voidaan opetella myös sosiaalisia taitoja. Green caren yhteiseen arvoperustaan ja periaatteisiin kuuluvat luonnon vastuullinen ja tavoitteellinen käyttö

henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lähteenä, asiakkaan kunnioitus, eläinten ja luonnon kestävä käyttö sekä toimialojen yhteisten pelisääntöjen ja normien noudattaminen. (www.gcfinland.fi)

2.2 Green care –menetelmiä

Green care on kattokäsite monenlaisille luontoa hyödyntävälle, terapeuttiselle, kuntouttavalle ja elämänlaatua edistävälle toiminnalle. Menetelmät voidaan jakaa monella tavalla, eräs tapa on jaotella ne neljään pääluokkaan (Kuva 1): eläinavusteiset menetelmät, luontoavusteiset menetelmät, hoivamaatalous sekä viherympäristön kuntouttava käyttö. Kukin luokka sisältää useita eri menetelmiä. Ekopsykologia muodostaa keskeisen perustan kaikelle green care -toiminnalle. Siinä ihminen nähdään osana muuta luontoa. Tällöin myös ihmisen ja luonnon hyvinvointi kulkevat käsi kädessä. Laajempina tavoitteena on ehkäistä ihmisen vieraantumista luonnosta ja auttaa rakentamaan kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa. (www.gcfinland.fi).

Kuva 1. Luontoavusteisia menetelmiä (www.gcfinland.fi).

Green caren peruselementtejä voidaan katsoa olevan luonto, toiminta ja yhteisö. Luontoa käytetään edistämään, vahvistamaan tai nopeuttamaan asetettuja tavoitteita. Eläimet ovat yksi keskeinen osa green care -toiminnan luontoelementtiä. Toiminta yhdistää ihmisen ympäristöönsä ja luo mahdollisuuden kokemuksille ja oppimiselle. Tekeminen ja uuden oppiminen tuottaa mielihyvää ja aktivoi fyysisesti. Luonnossa toimiminen voi olla myös vähäeleistä, kuten maiseman tai eläinten havainnointia ja rauhoittumista, sillä luonto itsessään tekee toiminnasta elämyksellistä. (Soini et al 2011)

Yhteisö mahdollistaa osallisuuden. Vuorovaikutteisuus kiinnittää yksilön yhteisöön ja tarjoaa hyväksynnän tunteen. Parhaassa tapauksessa yhteisön tuki suojelee terveyttä ja lisää toiminnan vaikuttavuutta. Osallisuus green care -toiminnassa voi syntyä paitsi vuorovaikutuksessa ihmisten, myös eläinten, luonnon tai tietyn paikan kanssa. Hevostallilla tai maatilalla voidaan harjoitella kuulumista yhteisöön, jonka kokeminen on askel yhteiskunnan jäsenyyteen. Kuten sosiaalipedagogisessa työssä, myös green caressa on keskeistä toisen ihmisen kohtaaminen, vuorovaikutus ja pedagoginen suhde. Ohjaaja ei toimi pelkästään tiedon lähteenä, vaan erityisesti erilaisten kasvatuksellisten tilanteiden mahdollistajana. Vuorovaikutus on luontevaa toiminnan ohessa. (Soini et al 2011; Hämäläinen 1999)

2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi green caren eläinavusteisista menetelmistä, jossa ohjaaja käyttää sosiaalipedagogista työorientaatiota. Green caren peruselementit - toiminnallisuus, yhteisöllisyys, vuorovaikutus, elämyksellisyys - ovat hyvin pitkälti samoja kuin sosiaalipedagogisen työorientaation toimintaperiaatteet (Hämäläinen 1999). Määritelmän mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehystä lähtevää työtä, jonka tavoitteena on lapsen sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa (Koistinen 2005, 4). Hevostoiminnan ohjaajan ammattillisesta taustasta riippuen toiminnan sisältö ja kohderyhmä voivat vaihdella. (Hämäläinen & Kurki 1997, 20)

Tallilta löytyy jokaisen kykyihin sopivaa tekemistä ja osallistumisen muodot voivat vaihdella passiivisesta vastaanottajana olemisesta osanottajana osallistumisen kautta aktiiviseen toimijana osallistumiseen. Toiminnallisuus – ja erityisesti yhteistoiminnallisuus – antaa nuorelle itsearvostuksen tunteen, kun voi toimia osana yhteisöä, jossa jokaisella on tärkeä rooli eläinten hyvinvoinnin kannalta. (Hämäläinen 1999)

Hevosen kanssa oleminen tuottaa arkipäivän elämyksiä, joiden merkitystä elämyspedagogiikassa korostetaan. Nämä kokemukset voivat yleistyä osaksi arkielämää. (Mönkkönen 1999, 46) Hevonen antaa mahdollisuuden kokea kaikkia tunteita, ilman, että pitäisi pelätä torjumista tai hylkäämistä. Eläimen kanssa voi opetella ilmaisemaan tunteita rakentavammin ja sen jälkeen siirtää tämän opin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. (Pitkänen 2008; 7-13)

3 RYHMÄ TOIMINTAMUOTONA

3.1 Yhteisö

Suojautuminen ulkoiselta vaaralta ja elannon hankkiminen ovat pakottaneet ihmiset olemassaolonsa aikana liittämään voimansa yhteen sekä kehittämään ryhmämuodosteita. Tällaisia ryhmämuodosteita on kutsuttu yhteisöiksi. Tällainen yhteisö on ollut ja on edelleenkin, hieman eri merkityksessä edellytys elämässä selviytymiselle. Arkikielessä yhteisö-nimitystä käytetään väljästi tarkoittamaan ryhmää, jonka jäsenillä on jotain yhteistä. Tutkimuksessa yhteisön voi määritellä kolmella tavalla. Se voi olla alueellisesti rajattava yksikkö tai sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkö. Lisäksi se voi olla yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä. Yhteisöllä tarkoitetaan yleensä suhteellisen pientä kokonaisuutta, mutta yhteisön koko ei ole ratkaiseva tekijä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 43.)

Heikki Lehtosen mukaan ainut varsinainen yhteisötyyppi on toiminnallinen yhteisö. Yhteisön luo yhteinen toiminta. Yhteisyys joka konkretisoituu vuorovaikutuksena ja toimintana, synnyttää yhteisön. Yhteiskunnallisesti vaikuttavaa yhteisöllisyys ei ole mitä tahansa yhdessäoloa. Se on tiukasti organisoitua ja yksilöä sitovaa yhteisöä koskevaa toimintaa. Tämän ajan moderni elämäntapa tuottaa ihmisille painetta ja pakkoa etsiä voimaa ja turvaa yhteisöllisyydestä. Yhteisö ilmeisemmin edustaa nykyajan ihmiselle samoja arvoja kuin aikaisemmin. Näitä arvoja ovat yhteenkuuluvuus, yhteisvastuu sekä yhteistyö. (Jauhiainen & Eskola 1994, 44-45.)

Tunne yhteenkuuluvuudesta kehittyy vuorovaikutuksessa, konkreettisessa toiminnassa ja sitä mukaa kun tietoisuus yhdistävästä asiasta lisääntyy. Vaikkei yhteistoiminnallisuus ole välttämätön edellytys yhteenkuuluvuuden kokemukselle, vahvistaa se tätä kokemusta. ”Mitä enemmän yhteisön olemassaolon tarkoitus merkitsee jäsenelle, sitä merkitsevämmäksi hän kokee toiset samoin ajattelevat. Ja mitä enemmän ihmiset merkitsevät toisilleen, sitä todennäköisempää on, että he alkavat pitää yhteisön toiminnan tarkoitusta tärkeänä itselleen.” Yhteisyys on siis osallisuutta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 46.)

3.2 Tavoitteellinen ryhmä

Tavoitteellisia ryhmiä luodaan tiettyä tarkoitusta varten. Tällainen ryhmä sitoo ihmisen yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan. Tavoitteellisia ryhmiä voidaan muodostaa hyvin erilaisilla yhteiskunnallisilla alueilla esim. yhdistyksissä, työelämässä tai vapaa-ajalla. Tavoitteellinen ryhmä voi syntyä jonkin yhteisen kiinnostuksen ympärille spontaanisti esim. kyläyhdistys. Tavoitteellinen ryhmä voidaan myös perustaa tiettyä tarkoitusta varten, kuten kerho tai terapiaryhmä. Toiminta- tai keskusteluryhmiä voidaan perustaa esim. sosiaalityöntekijän asiakkaille. Ryhmä käsitetään tavoitteelliseksi ryhmäksi vasta, kun läsnäolijat liittyvät toisiinsa muodostaakseen tällaisen toiminnallisen kokonaisuuden. (Jauhiainen & Eskola 1994, 49.)

Tavoitteellinen ryhmä alkaa muodostua yksilöiden toiminnassa vaiheittain. Kun yksilöt joutuvat tai tulevat kanssakäymiseen keskenään, syntyy tilakontakti. Tämä on ensimmäinen ryhmän muodostumisvaihe. Toisessa vaiheessa, eli psykologisen kontaktin vaiheessa samassa tilanteessa

olevat ihmiset tulevat tietoisiksi toisistaan. Lisäksi he muodostavat suhteen toisiinsa. Kolmas vaihe on sosiaalisen kontaktin vaihe, jonka saavuttamisen jälkeen päästään tavoitteelliseen yhteiseen toimintaan. Ryhmälle on annettava oma aikansa eri vaiheiden läpikäymiseen. Jos ryhmällä on tavoite, on ryhmän toimintaenergiasta mahdollisimman suuri määrä saatava suuntautumaan yhteistyöhön. Tällöin tavoitteellisen ryhmän käytöstä voidaan hyötyä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 49.)

Kaksi olemassaolon perustetta tavoitteelliselle ryhmälle ovat: 1) psykologinen, joka sisältää yksilön halun ja mahdollisuuden toteuttaa persoonallisia tarpeitaan (henkilökohtainen päämäärä), sekä 2) sosiaalinen, joka sisältää ryhmän jäsenten yhteisen halun muuttaa ympäristöään sosiaalisesti tai fyysisesti (yhteinen päämäärä). Ryhmän toiminta voi olla tasapainoista vain, mikäli kummatkin olemassaolon syyt on huomioitu. Yksilön tarpeita ei voi ryhmä sivuuttaa, mutta myös yksilöiden on sovittava intressinsä muiden etuihin. (Jauhiainen & Eskola 1994, 52.)

3.3 Sosiaalinen verkosto

Sosiaalinen verkosto ei sellaisenaan ole aktiivinen ryhmämuodoste. Verkosto on toiminnan kenttä, jolle voidaan organisoida ryhmätoimintaa. Se on eräänlainen potentiaalinen ryhmä, jonka sisällä on mahdollisuus ryhmänä toimimiseen. Tällaista mahdollisuutta voidaan sosiaalityössä käyttää sosiaalisen tuen ja yhteisyyden luomiseen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 59.)

Sosiaalityössä korostuu verkoston merkitys sosiaalisen tuen mahdollistajana. Mm. tehtävien jakaminen ja materiaalisen avun, välineiden, informaation tai neuvojen antaminen hankalissa tilanteissa tuottavat sosiaalista tukea. Antaminen ei ole vaikuttavinta tukemista vaan yhdessä toimiminen. Ihmiset saavat apua sellaisilta henkilöiltä, jotka auttavat heitä saamaan käyttöön psyykkiset voimavaransa emotionaalisten ongelmien käsittelyyn. (Jauhiainen & Eskola 1994, 62-63.)

Tuen antamiseksi ei riitä vain verkoston muodostuminen, jonkun verkostoon kuuluvan on otettava vastuulleen auttamisen tavoitteenasettelu, organisointi, työnjako sekä työskentelyn kokoaminen ja arviointi. Etukäteen on määriteltävä konkreettisesti, tukemisen tavoite ja sisältö. Tällöin on mahdollista arvioida tavoitteen saavuttaminen. Erityisesti elämänkulun muutosvaiheessa on sosiaalisen verkostojen tukeva merkitys havaittu suureksi. Vuorovaikutus voi pehmentää uusien elämäntilanteiden kohtaamista konkreettisen avun sekä informaation avulla. (Jauhiainen & Eskola 1994, 63.)

Nuoren identiteetin rakentumisessa ryhmä on välttämätön, ja ryhmän avulla nuori oppii hallitsemaan impulssejaan. Nuoren on vaikea käyttää tiivistä kahdenkeskistä suhdetta sen liian intiimiyden takia. Ryhmä puolestaan palvelee nuoren yksinäisyyden ja ahdistuksen hallintaa. Nuoren itsevarmuus lisääntyy ryhmässä osittain sen seurauksena, että nuori luopuu yksilöllisyydestään ja hyväksyy ryhmän muiden nuorten kanssa jaetun identiteetin. Nuori tarvitsee ikätovereita ja ryhmää kehityksessään. (Aalberg & Siimes 2007, 72-73)

3.4 Ryhmäkoko – pienryhmä

Pienryhmä määritellään niin, että jokaisen on mahdollista olla henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa kaikkien muiden ryhmän jäsenten kanssa. Muutoin kyseessä on kyseessä suuryhmä. Pienissä ryhmissä ihminen voi olla aktiivinen osallistuja ja sitoutua henkilökohtaisesti prosessiin. Ryhmä voi olla yksimielinen ja ryhmän sisällä on suuri sisäinen kontrolli. Suuria ryhmiä kuvaa vähäinen yksimielisyys sekä vähäinen osallistuminen, jäsenyyden anonyymisyys sekä johtajaan kohdistuvat suuremmat odotukset. (Jauhiainen & Eskola 1994, 109-110.)

Esimerkiksi kirkon erityisnuorisotyön ryhmätoiminnan tavoitteena on toimia lasten ja nuorten oman kasvun paikkana. Toiminta-, keskustelu- ja kasvu- yms. ryhmät ovat pienryhmiä, ja kaikki ryhmät pyritään räätälöimään ajatellen tiettyä nuorten joukkoa. Toiminta muotoutuu yleensä jonkin tekemisen ympärille, ja ryhmässä käsitellään nuorten omia kysymyksiä. Suunnitelmallisuus, ryhmään sitouttamisen taito ja toteutuksen pitkäjänteinen läpivieminen tuottavat tulosta. ([http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Erityisnuorisotyön_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Erityisnuorisotyön_strategia.pdf))

3.5 Ryhmän toiminta-aika ja -paikka

Säätelämällä aikaa ja paikkaa voidaan vaikuttaa ryhmän prosessiin. Ajan merkitys nousee esiin, kun määritellään koko toimintajakso aloitus kerrasta lopetus kertaan sekä yksittäisen toimintakerran kestosta. Lisäksi on merkityksellistä määritellä tapaamistiheys. Toiminta on järkevämpää, kun alusta alkaen on arvioitu tavoitteeseen pääsemiseen tarvittava aika. Epämääräinen aikataulu ei tehosta toimintaa. Toiminnan sisältö ratkaisee, miten pitkään yhdellä kokoontumiskerralla toimitaan. Lisäksi tilanteiden tauot on mietittävä tarkoituksen mukaisesti ja tarpeen mukaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 112.)

Toiminnan tarkoitus määrittelee kokoontumistiheyden. Jos tehtävästä suoriutuminen vaatii ryhmäytymistä, on tarkoituksenmukaista kokoontua tiheästi. Toimintapaikka jossa ryhmä kokoontuu ja sen esineympäristö vaikuttaa prosessiin. Toimintapaikka on ryhmälle itselleen sekä ulkopuolisille todiste sen olemassaolosta. Esimerkiksi nuorille osoitettu toimitila, jossa he saavat kunnostaa tiloja mieleisekseen, on tyydyttävää tekemistä ja kokemusta yhteistoiminnasta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 113.)

3.6 Ryhmän käyttäminen sosiaalityössä

Sosiaalityössä on tarkoituksena tukea yksilöiden persoonallista kehittymistä. Lisäksi se on yhteiskunnan ja sosiaalisten ongelmatilanteiden muuttamista. Tavoitteena on ihmisen toimintakyvyn tukeminen sekä hänen liittäminen sosiaalisiin suhteisiin. Ihmiset voivat kehittää itseään persoonallisuudeksi osallistumalla ryhmätoimintaan. Lisäksi he voivat kehittyä persoonallisuutena osallistumalla erilaisiin ryhmätoimintoihin. Ryhmää käyttävän sosiaalityön päätavoite on ollut alkuajoista saakka osallistumisen kautta toimintakykyiseksi kasvaminen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 137.)

3.7 Ohjaaja

Ohjaajan päätehtävä ryhmässä on ottaa vastuu ryhmän kaksoistavoitteen saavuttamisesta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 140.) Kaksoistavoitteena on saavuttaa toiminnan tavoitteet (voittaa jääkiekko-ottelu) ja ylläpitää ryhmän kiinteyttä (lujittaa yhteishenkeä joukkueessa). (Himberg & Jauhiainen 1998, 94-112.)

Ohjaajan on säädeltävä ryhmädynaamisia tekijöitä eli tehtävä ryhmätyötä ryhmän ryhmäyttämiseksi. Tämän avulla ryhmä selviytyy tehtävästään. Ellei kaksoistavoitetta saavuteta, ei ryhmän toiminnan tarkoitus toteudu. Ohjaaja mahdollistaa, organisoii ja kokoaa yhteistoimintaa kaksoistavoitteen suuntaan. Ohjaaja toimii tunneilmaisun helpottajana sekä tulkkina, mutta myös luo edellytykset käytännön toiminnalle. Ohjaaja eli ryhmätyöntekijä ohjaa ryhmää diagnosoimaan sekä käsittelemään tehtävä- ja prosessiongelmia. Osittain ryhmän kaksoistavoitteen saavuttaminen riippuu millaisen ryhmäsopimuksen jäsenet ovat itselleen laatineet. Ryhmäsopimus voi olla sanaton sopimus tai se voi koskea ryhmän toiminnan tarkoitusta, tavoitteita, suhdejärjestelmiä ja rajoja sekä jäsenten asemaa, velvollisuuksia ja oikeuksia. Ilman tällaista sopimusta ryhmä ei kehity riittävän turvalliseksi sekä kiinteäksi ollakseen toimiva. Ohjaajan on huolehdittava sopimuksen tekemisestä, noudattamisesta ja jatkuvasta tarkastamisesta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 140.)

Ohjaajan tärkeitä tehtäviä on suunnan näyttäminen, päätösten tekeminen ja visioiden luonti. (Kopakkala 2008, 89). Ryhmällä on oltava ohjaaja, mutta on toissijaista, kuka sitä tehtävää hoitaa. Ryhmälle voidaan nimetä ohjaaja ryhmän ulkopuolelta, esim. ammattinsa vuoksi siitä huolehtiva henkilö tai esimies. Ohjaaja voi olla ryhmän jäsenten kutsuma tai ryhmä voi valita ohjaajan myös keskuudestaan. Ryhmätyöntekijän tehtävän täytyy tulla hoidetuksi, muutoin ryhmä voi olla vaarassa hajota, kuten johtamattomille ryhmille usein tapahtuu. (Jauhiainen & Eskola 1994, 141.)

Ryhmässä voidaan käyttää kahta ohjaajaa esim. monimutkaisissa ryhmätilanteissa, jotka vaativat tarkempaa havainnointia. Kaksi ohjaajaa voi tulla kyseeseen kun ohjaajat tarvitsevat keskinäistä tukea ja turvallisuuden tunteen luomista tai kun heidän toimintatapojaan tai asenteitaan tarkastellaan. Myös koulutustarkoituksessa on mahdollista käyttää ryhmälle kahta ohjaajaa. Kahden ohjaajan välillä on oltava jatkuvaa keskinäistä suhteen ja yhteistyön tietoista erittelemistä, jotta ohjaajien työn yhteensovittaminen onnistuu. Kumpikin ohjaaja vaikuttaa oleellisesti ryhmän dynamiikkaan. Ohjaajat voivat myös joutua ryhmäläisten keskinäisen valtataistelun välineeksi tai alkaa kilpailla keskenään. Eri sukupuolta olevat ohjaajat voivat tuoda erilaista näkökulmaa ryhmän toimintaan, mutta kaavamaisesti ei voida todeta, että mies ja nainen ohjaajina olisivat aina paras ratkaisu. (Jauhiainen & Eskola 1994, 142.)

Jäsenten oma vastuu prosessin kulusta korostuu ryhmän sosiaalisen käyttäytymisen periaatteissa. Ohjaajan tehtävä on itsenäistää ryhmää ja tehdä oma läsnäolo tarpeettomaksi. Tavoitteellisen ryhmän ohjaaja saa keskeisemmän roolin kuin muissa ryhmämuodosteissa, sillä työskentely on asiapainotteista. Varsinainen johtaja ohjaaja ei ole vaan hän käyttää siinä olevaa johtajuutta. Johtajuus on kykyä ottaa vastuuta ongelmanratkaisusta ja niiden ratkaisemisesta sekä ryhmän toiminnasta. Ohjaajalla on tehtävänsä vuoksi auktoriteettiasema. Koko ryhmään vaikuttaa ohjaajan suhtautuminen yksittäisiin jäseniin, ryhmäkokonaisuuteen, sen ulkopuolisiin henkilöihin ja ryhmätoimintatapoihin. Tästä tehtävästä ja asemasta ohjaajalle kehittyy suhde ryhmään, jota hän käyttää tietoisesti ryhmän ja toimintakyvyn edistämiseen. Hänellä tulee olla herkkyyttä yksittäisen

jäsenen tarpeille ja pyrkimyksille, muttei voi vastata jäsenen ”ainoan lapsen toimintatapaan” eli jatkuvasti erityistapauksena huomioiduksi tulemiseen. Tasapuolisuuden ylläpitämiseen sekä liittoutumisen välttämiseen ohjaajalta edellytetään hyvää itsetuntemusta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 146.)

Ohjaustoimet ovat ohjaajan jäsentynyttä toimintaa. Ne eivät ole mitä tahansa spontaaneja toimia, vaan tietoisia, tavoitteellisia ja perusteltuja ryhmadynaamisten tekijöiden käyttöä. Puhuminen, vaikeneminen sekä tekeminen ja tekemättä jättäminen ovat ohjaustekoja, mikäli ne tehdään tavoitteellisesti. Lisäksi ohjaaja auttaa ryhmää oppimaan ryhmäkokemuksestaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 147.)

Ryhmä kehittyy vaiheittaisesti Bruce Tucmanin mukaan. Muodostusvaiheessa (forming) ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia ohjaajastaan. Kukaan ei halua ärsyttää ketään ja jäsenet käyttäytyvät varovaisesti ja muodollisesti. Ryhmä hakee yhteisiä pelisääntöjä ja ryhmäroolit alkavat määräytyä. Ryhmän tehtävä ei välttämättä ole vielä selvillä ja oma asema ryhmässä on epävarma. (Kopakkala 2008, 49.) Ryhmän aloitus sekä loppu ovat ryhmäprosessin kannalta merkittäviä vaiheita. Aloituksessa ratkaistaan ryhmän työskentelyn suunta sekä jäsenten motivaatio yhteistoimintaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 156.)

Kuohuntavaiheessa (storming) ryhmän yksilöt haluavat erottua. Vaiheen aikana on konfliktitilanteita ja ryhmäläiset ovat usein tyytymättömiä ja pettyneitä ryhmään. Työhön ei päästä käsiksi, vaan tehtäviä ja niiden vaatimuksia vastustetaan. Tässä vaiheessa tehtävästä selviytyminen edellyttää kaikkien työpanosta. Sopimisvaiheessa (norming) syntyy yhteenkuuluvuuden tunne, jossa hyväksytään jäsenten keskinäinen erilaisuus. Konflikteja halutaan välttää ja yhteistyötä alkaa syntyä. Roolit ja oma paikka ryhmässä on löytynyt sekä ryhmään kuulumisen tunne vahvistuu. Hyvin toimiva ryhmä (performing) on tuottava, tehokas ja luova. Ryhmä voi tässä vaiheessa paneutua ongelmanratkaisuun sekä tehtävänsä loppuun viemiseen. Roolit ovat joustavia ja tarkoituksenmukaisia, työskentely on vastuullista ja rakentavaa. Ryhmän kiinteys vaikeuttaa ulkopuolisten pääsyä mukaan ryhmään. (Kopakkala 2008, 49-50.)

Ryhmän lopettaminen (adjourning) on viimeinen vaihe. Tässä vaiheessa ryhmä päättää toimintansa. Jäsenet hyvästelevät toisensa ja tunteet ovat vahvasti esillä. (Kopakkala 2008, 51). Lopettamisvaiheessa ryhmän jäsenten tulee irtaantua ryhmästä ja kyetä itsenäistymään ja hyödyntämään yksilöllisesti ryhmässä kokemaansa. Aloittamisen ja lopettamisen selkeä yhteinen toteaminen selkiinnyttää ryhmärajoja sekä vapauttaa jäsenten energiaa muuhun käyttöön. Ryhmätyöntekijä ohjaa ryhmää antamaan palautetta ja ohjaa ryhmän jäseniä antamalla palautetta. Palautteen antamista käytetään tietoisesti ohjaamaan ryhmän toimintaa ja pitämään ryhmän prosessia yllä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 156.)

4 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoruus voidaan katsoa ajanjaksoksi 12-20-ikävuoden välillä. Nuoruus voidaan jakaa esimerkiksi kolmeen jaksoon, joista jokaisessa on nuorelle uusia haasteita ja tehtäviä. Varsinainen biologinen murrosikä alkaa nuoruuden varhaisvaiheessa, johon ajoittuu myös nuoruuden ihmissuhteiden kriisi. Nuori muodostaa uusia ystävyys-suhteita ikätoveriensä kanssa ja protestoi auktoriteettejä vastaan. Murrosikää voidaan kutsua sosiaalisesti syntyväksi, jolloin nuori herkistyy sosiaaliselle todellisuudelle ja erilaiset nuorta ympäröivät yhteisöt tulevat laajemmin todellisiksi. Nuoren tulee sopeutua kehittymään niiden keskellä. (Turunen 1996, 104)

Nuoruusiän keskivaiheen (16-19-vuotiaana) identiteettikriisiin kuuluu samastumisia ja ihastumisia, omien rajojen kokeilua ja minäkokemuksen selkiinnyttämistä. Nuoruusiän loppuvaihetta (19-20-vuotta) leimaa ideologinen kriisi, jossa pohdiskelun kohteena on oma asema maailmassa. Nuoruusiän lopulla kehitystehtävänä on myös itsenäisen elämän aloittaminen. (Dunderfelt 2006, 92-93)

Nuoruuden kehitystehtävät ovat haasteita, joiden kohtaaminen ja joista selviäminen mahdollistaa yksilön kehittymisen ja siirtymisen seuraavaan elämäntapaan. Robert Havinghurstin mukaan nuoruuden kehitystehtäviä ovat muun muassa sukupuoli-identiteetin omaksuminen, fyysisen ulkonäkönsä hyväksyminen, vanhemmista irtautuminen, ideologian omaksuminen, perhe-elämään valmistautuminen, taloudellisen vastuun kantaminen, arvomaailman ja maailmankatsomuksen omaksuminen sekä pyrkimys sosiaalisesti vastuulliseen käyttäytymiseen (Nurmi et al 2010, 131)

Nuorelle ominaisen ihanteiden toteuttamisen halu liittyy myös vaatimuksiin, joita nuori itselleen asettaa. Pyrkimys oman ihannekuvan saavuttamiseen on itsetutkiskelun ja suuren pohdiskelun aikaa, jonka tekee mahdolliseksi siirtyminen abstraktiin ajatteluun lapsuuden kuvamaailmasta. Nuoruuden uhma, aggressiot, tunnevyöryt ja muut itsenäistymisen ristiriidat on nähtävä nuoren kehitysvaiheiden valossa. Koko sisäinen maailma käy läpi valtavan rakenteellisen ja toiminnallisen muutoksen. (Dunderfelt 2006, 97)

Kehittyessään lapsesta aikuiseksi nuoret tarvitsevat fyysistä ja emotionaalista tilaa kehittyä, oppia tuntemaan rajansa ja mahdollisuutensa sekä tuntea itsensä todelliseksi ja välttää vääriä ratkaisuja. Nuoret, kuten lapsetkin, tarvitsevat sitä että heistä pidetään aidosti; nuoret tarvitsevat aikuisten läsnäoloa ja rajoja. (Aalberg & Siimes 2007, 129-130)

Erityisen tuen tarpeesta puhutaan, kun lapsi tai nuori tarvitsee erityisiä palveluja ja erityistä tukea kasvunsa turvaamiseen. Erityisiä tukitoimia voidaan kohdentaa riskialttiissa olosuhteissa eläville lapsille tai nuorille perus- ja erityispalveluissa sosiaali-, opetus- ja terveystoimissa.

(<http://www.sosiaaliporssi.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/erityinentuki/](http://www.sosiaaliporssi.fi/fi-))

5 PIENRYHMÄN TOTEUTUS

5.1 Maalla on mukavaa -hanke

Pienryhmien toteutukseen haettiin ja saatiin julkista rahoitusta Elävä Kainuu Leader ry:ltä, joka avustaa yleishyödyllisiä ja elinkeinotoimintaa edistäviä hankkeita sekä yritystukia alueellaan. Hanke sai nimen Maalla on mukavaa ja sen tarkoituksena oli tuottaa green care-pienryhmätoimintaa lapsille ja nuorille elämän tueksi. Kohderyhmänä ovat 7-16-vuotiaat lapset ja nuoret, jotka tarvitsevat sosiaalista tukea. Hankkeessa perustettiin kaksi green careen perustuvaa pienryhmää: toinen alakouluikäisille ja toinen yläkouluikäisille.

Pienryhmän toiminnan punainen lanka oli jokakertainen kokoontuminen tallissa ja tallityöt. Niiden lisäksi oli jokaisella kerralla jotain muuta luontoon tai maaseutuun liittyvää toimintaa. Toistuva rutiini tallissa loi ennakoitavuutta ja turvallisuudentunteen osallistujille. Talli ja hevostoiminta valittiin keskeiseksi pienryhmän aiheeksi myös siksi, että tallityöt tukevat osallistumista ja toiminnallisuutta hyvin. Tallista löytyy jokaiselle sopivaa tekemistä. Hevosen kanssa oleminen on elämyksellistä, hevosen ohjaaminen harjoituksissa vaatii luovuutta ja nopeaa ratkaisukykyä, hevonen antaa mahdollisuuden itsensä voittamiseen ja omien kykyjen tunnistamiseen. Hevonen myös antaa ihmiselle palautetta koko ajan: onko ihminen rento, epävarma, aggressiivinen, hermostunut, vapautunut. Hevosen reaktioiden kautta tunteista päästään keskustelemaan luontevasti.

5.2 Tavoitteet

Hankkeen päätavoite oli luoda henkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia lisäävää green care -toimintaa lapsille ja nuorille Sotkamoon. Hankkeen toisena päätavoitteena oli vakiinnuttaa pienryhmän toimintamalli yhdistyksen käyttöön.

Päätavoitteita tukevat osa- ja vaihetavoitteet olivat puitteiden luominen hankkeelle, verkostoituminen ja hankkeesta tiedottaminen, pienryhmätoiminnan sisältöjen suunnittelu, pienryhmien käynnistäminen, toiminta, seuranta, palautteen kerääminen sekä toiminnan vakiinnuttaminen ja arviointi.

5.3 Ryhmän kokoaminen

Hanke aloitettiin verkostoitumalla ja tekemällä toimintaa tunnetuksi Sotkamon alueella. Hankkeesta tiedotettiin sähköpostitse ja puhelimitse eri toimijoita, jotka ovat tekemisissä lasten ja nuorten kanssa: koulujen johtajat, erityisopettajat, opettajat, kuraattorit, kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät, sosiaalitoimen lastensuojelu- ja perhetyön yksiköt sekä erilaiset hankkeet. Hanke esiteltiin myös Sotkamon Yhteiset nuoret -työryhmässä. Yhteistyötahoja pyydettiin esittelemään hanketta tiedotteen avulla perheille, joiden lapselle pienryhmästä voisi olla hyötyä. Myös mediaa tiedotettiin hankkeen käynnistymisestä ja se saikin palstatilaa Kainuun Sanomista sekä Koti-Kajaanista. Ristinkantajat ry:n nettisivulla tiedotettiin hankkeeseen hakemisesta.

Perheiden itsensä tuli ottaa yhteyttä hankkeen ohjaajiin ja ilmoittaa lapsensa ryhmään. Yhteistyötaho ei sitä voinut tehdä, sillä vanhempien suostumus ja kannustus osallistumiseen oli edellytyksenä ja toiminta oli lapselle vapaaehtoista.

Tiedottamisen haasteeksi koettiin se, kuinka saada yhteistyötahot ymmärtämään tärkeä roolinsa toimia linkkinä hankkeen työntekijöiden ja perheiden välillä. Työntekijät suosittelivat hankkeen pienryhmää niille perheille, joiden katsoivat hyötyvän toiminnasta. Myös sähköpostit ja niiden liitteet hukkuivat joillain yhteistyötahoilla ja niitä piti lähettää uudelleen. Tiedotteiden sisältöä tulee jatkossa miettiä yhä tarkemmin, että se olisi tarpeeksi selkeä ja ymmärrettävä. Jatkossa hakuprosessi on kuitenkin toivon mukaan helpompi, kun toimintakonsepti on yhteistyötahoille tuttu. Nyt tiedottamisessa sai tehdä paljon töitä, koska hanke oli pilotti.

Molempiin pienryhmiin haettiin kuutta osallistujaa. Yläkoululaisten ryhmään ilmoittautui neljä (4) 7.-8. luokkalaista tyttöä, joista kaikki valittiin. Ilmoittautuneiden vähäinen määrä johtui kaikesta haun ajankohdasta, joka osui hankkeen rahoituksen asettaman aikataulun johdosta aivan lukuvuoden alkuun elokuulle. Yhteistyökumppanina toiminut yläkoulun kuraattori antoi tältä palautetta, mikä otettiin vastaan ja kirjattiin kehitystarpeeksi seuraavaa vuotta ajatellen. Parempi toiminta-aika ryhmän kokoamisen kannalta olisi loppuvuosi tai kevätlukukausi, jolloin opettajat ja kuraattori ovat ehtineet tutustua nuorten, etenkin seiskaluokkalaisten, perheisiin ja tilanteisiin paremmin.

Jokaiselle ryhmään valitulle lähetettiin kirje (Liite 1), jossa kerrottiin kokoontumiskertojen sisällöistä sekä annettiin ajo-ohjeet ja yhteystiedot. Lisäksi kirjeen mukana lähetettiin ennakkotietolomake (Liite 2), joka pyydettiin huoltajia palauttamaan omalla allekirjoituksellaan varustettuna ensimmäiselle kerralle. Toimintaa varten luotiin turvallisuusasiakirja, jossa käytiin läpi keskeiset riskit mitä voi tapahtua ja miten kyseisissä tilanteissa toimitaan. Ryhmäläiset olivat vakuutettuja hankkeen puolesta.

Ryhmän nuoret olivat iältään 13-15-vuotiaita ja kaksi heistä oli asunut ulkomailla vastikään ja sopeutuminen elämään Suomessa oli heillä meneillään. Yksi ryhmäläisistä oli joutunut vaihtamaan koulua useaan kertaan puolentoista vuoden sisällä, mikä vaikutti nuoren kaverisuhteisiin haitallisesti. Yhdellä tytöistä oli vanhemman kuvailemana vaikeuksia sosiaalisissa tilanteissa ja kaverisuhteissa. Ryhmän jäsenet vanhempien kuvaamana puhelinkeskustelujen ja ennakkotietolomakkeen (Liite 2) perusteella:

Tyttö 1: 14-vuotias, ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutustilanteissa

Tyttö 2: 13-vuotias, sijoitettu oman perheen ulkopuolelle, turvattomuutta ihmissuhteissa

Tyttö 3: 14-vuotias, allergiat, useita koulunvaihtoja, jonka vuoksi kaverisuhteet kärsineet

Tyttö 4: 15-vuotias, lukivaikeus, ulkomaisesta kulttuurista Suomeen palaaminen haastavaa

Kahden ohjaajan lisäksi tässä ryhmässä oli kaksi lukioikäistä avustajaa auttamassa käytännön tilanteissa hevosten kanssa. Kaksi avustajaa oli hyvä myös siksi, että ryhmään saatiin lisää jäseniä - muutoin ryhmä olisi jäänyt kooltaan melko haavoittuaiseksi jonkun ollessa pois kerralta.

5.4 Toimintakerrat

Ohjaajat suunnittelivat kokoontumisten sisällöt (Liite 3), hankkivat tarvittavat materiaalit, sopivat vierailukohteet ja avustajat sekä laativat turvallisuusasiakirjan. Ryhmän erityistarpeet otettiin huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Esimerkiksi lukihäiriöistä nuorta ajatellen tallin eri toiminnot kuvattiin kuviksi, joiden avulla voitiin seurata tallin seinältä, mitä pienryhmän tapaamiskerralla tapahtuu. Yläkoululaisten pienryhmä kokoontui viitenä sunnuntai-iltana syys-lokakuulla.

Aloituskerralle kokoonnuttiin syyskuun puolivälissä. Kolme tyttöä tunsivat toisensa jo ennestään ja tulivat kaikki yhden vanhemman kyydillä tallille hyvissä ajoin. Neljättä tyttöä odoteltiin hetki nuorten ollessa melko hiljaisia ja sulkeutuneita. Paikalla oli kahden ohjaajan lisäksi yksi avustajanuori, toinen avustaja ei päässyt paikalle. Ryhmäprosessin teorian mukaisesti ryhmän muodostusvaiheessa ryhmän jäsenet olivat pitkälti riippuvaisia ohjaajistaan käyttäytyen aluksi varovaisesti ja muodollisesti. Viimeisen tytön tultua aloitettiin kertomalla ketä olemme, siitä mitä kertojen aikana tultaisiin tekemään sekä käytiin läpi turvallisuusnäkökohdat. Tallikissa kevensi tunnelman vaatimalla ruokaa itselleen. Otettiin nimikierros, keksittiin tallinimet ja pelattiin Lännen nopein -peliä tallinimillä. Ryhmäsopimus luotiin viiden sormen säännöillä, minkä avulla ryhmä voi kehittyä turvallisesti ja kiinteäksi. Viiden sormen säännöt kerrataan joka kerran aluksi.

Talli siivottiin pareittain työskennellen, ohjaajat auttoivat. Välipalan lomassa oli aikaa keskustelulle. Yksi ryhmän jäsenistä oli hyvin puhelias ja varasti puheenvuorot itselleen. Kaikki osallistuivat kuitenkin keskusteluun. Maalasimme liitutaulumaalilla vanerilevyt, joihin seuraavalla kerralla koottaisiin yhteiset tallisäännöt sekä jokaiselle hevoselle omat tietotaulunsa. Viimeisenä haimme hevoset sisälle taluttaen ja lopuksi ruokimme ne. Toiminnassa korostettiin hevosen kohtelua johdonmukaisesti ja rauhallisesti. Muistutimme, että jokaisella tallilla tulee noudattaa kyseisen tallin toimintatapoja.

Ensimmäisellä kerralla ryhmä muodosti yhteisiä pelisääntöjä ja ryhmäroolit alkoivat määräytyä. Ryhmän tehtävä ei ehkä ollut tarkasti vielä selvillä ja oma asema ryhmässä oli epävarma. Ryhmän aloitus sekä loppu ovat ryhmäprosessin kannalta merkittäviä vaiheita. Aloituksessa ratkaistaan ryhmän työskentelyn suunta sekä jäsenten motivaatio yhteistoimintaan. Siksi aloitukseen ja ryhmäyttämiseen panostettiin nimipelien ja viiden sormen sopimuksen avulla.

Toiselle kerralle tytöt tulivat ajoissa ja reippaasti, selvästi rennompina kuin aloituskerralle. Aloitimme uusilla nimipeleillä sekä luottamustehtävällä (köyteen nojaaminen), sillä mukana oli nyt toinenkin avustajanuori, joka ei päässyt ensimmäiselle kerralle. Hän pääsi heti hyvin mukaan ryhmään. Tunnelma oli iloinen. Kiinnitimme liitutaulut seinään yhteispelillä, kaikki pääsivät käyttämään porakonetta ja ruuvinväännintä. Osa täytti välillä hevosten vesiastiat ja lakaisi käytävän. Ryhmäläisiä ei tarvinnut houkutella, vaan kaikki tarttuivat toimeen innolla! Ryhmässä vallitsi hyvä tasapaino ja puheliainkin vetäytyi välillä hieman syrjään toiminnan keskipisteestä antaen toisille tilaa. Konflikteja ei tullut vuorojen jakamisessa. Lopuksi kirjattiin liitutauluun yhteiset tallin säännöt, joita ryhmä sitoutui noudattamaan.

Hevoset haettiin jumppapallon kanssa, joka heitettiin tarhaan. Ideana oli seurata hevosten erilaisia reaktioita palloon ja keskustella niistä. Tämä toimi johdattelevana tehtävänä hevosten kanssa toimimiseen sillä kerralla. Hevoset vietiin talliin, harjattiin ja suitsittiin. Ryhmälle neuvottiin pyytämään hevosten päät alas suitsia pukiessa, kuten tallilla on tapana. Se oli elämyksellistä

monelle, kun hevonen piti päätä alhaalla itse. Toinen ohjaaja valmisteli puomeista, tolpeista, sillasta ja kartioista tehtäviä aidatulle kentälle, jonne mentiin tekemään talutusharjoituksia.

Talutustehtävien idea oli harjoitella johdonmukaisuutta (tilanne täytyy hallita), johtajuutta (saavutettava omalla toiminnalla), omaa tilaa (hevonen pysyy koko ajan riittävän etäällä - ihmisellä on omat rajat niin hevosen kuin ihmisten seurassa) ja kehonhallintaa. Lopuksi harjoiteltiin puomiesteen ylitystä vapaan hevosen kanssa. Tämä kysyi luottamusta että hevonen seuraa perässä katsomattakin, sillä jos hevosta kääntyi katsomaan, se usein pysähtyi. Osa ryhmästä pystyi luottamaan helposti ja osa ei millään. Talutustehtävät eivät olleetkaan läpihuutojuttu, kuten nuoret ehkä aluksi ajattelivat, vaan kysyivät intensiivistä kommunikointia hevosen kanssa joka hetki. Hevoset antoivat hienoa palautetta nuorille: yksi nuorista rohkastui ja tuli varmemmaksi hevosen alkaessa kuunnella hänen pyyntöjään, yksi nuorista joutui toteamaan lauman johtajahevosen kyseenalaistavan hänen auktoriteettinsa ja kaksi ryhmäläistä näki, kuinka sama hevonen käyttäytyikin eri tavalla eri ihmisen kanssa. Näitä asioita pohdittiin lopuksi iltapalan ääressä.

Kolmannen kerran tavoitteena oli harjoitella ratsastusta viimeistä kokoontumiskertaa varten, jolloin tehdään retki laavulle hevosten kanssa. Kerta aloitettiin ripeästi tallin siivouksella, hommia jaettiin ”lennossa” kaikille tasapuolisesti. Rakensimme yhden nuoren kanssa tehtäväradan, joka suoritettaisiin ratsastaen – odotettu juttu! Samalla ehdin jututtaa nuorta syksyn kulusta. Ensimmäisen kerran kovasta ulkokuoresta ei ollut enää tietoaakaan. Haimme hevoset jakaen tytöille ne hevoset, joita he eivät olleet vielä käsitelleet. Hevoset harjattiin ja varustettiin, samalla opettaen hyviä hevosenkäsitelytaitoja: pyytämään hevosta väistämään, myötäämään päällä. Puheliasta tyttöä neuvottiin antaa hevosen tutustua häneen rauhassa, sillä hevonen reagoi melko voimakkaasti tytön suoraviivaiseen käytökseen.

Myös turvallisuusseikat, kuten kannalliset kengät, käytiin läpi ennen ratsastusta ja ne olivat uusia asioita kaikille. Mielestäni juuri nämä asiat tekevät tallistamme sosiaalipedagogisen: aikuiset ovat mukana kaikessa toiminnassa ja levittävät oikeanlaista toimintakulttuuria tallilla kävijöille. Yläkouluikäiset nuoret imevät vaikutteita tallien – ja muidenkin yhteisöjen - toimintatavoista erittäin herkästi, myös niitä huonoja. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa aikuiset ovat esimerkkeinä ja rajojen asettajina; turvallisuudesta ei tingitä.

Neljästä nuoresta kaksi meni toisen ohjaajan kanssa harjoittelemaan ”hätäalastuloa” hevosen selästä, jolla ei ollut satulaa vaan pelkkä riimunnaru kaulassa. Ohjaajalla oli hevonen liinassa ja hän huolehti hevosen liikkumisesta ympyrällä. Ratsastajan tehtävänä oli kietoa kätensä hevosen kaulaan, liukua maahan hallitusti hevosen liikkuessa ja vapauttaa kädet. Hevonen oli opetettu pysähtymään ratsastajan ollessa maassa. Tämä tehtävä oli kaikille uusi ja aika jännittäväkin! Ennakkoluulottomimmin ja rohkeimmin toimivat he, joilla oli vähiten ratsastuskokemusta. Tehtävän tarkoitus oli näyttää, että ratsastus voi käsittää mitä erilaisimpia harjoituksia ja myös, että hevonen on hyvä totuttaa toimimaan rauhallisesti yllättävissä tilanteissa. Tässä tehtävässä pääsi kokeilemaan omia rajojaan ja se myös opetti odottamaan omaa vuoroa.

Kaksi muuta ratsastivat sillä välin tehtävärataa avustajien kanssa toisen ohjaajan ohjauksessa lännenratsastusvarusteilla. Se oli elämyksellistä, sillä kukaan ei ollut kokeillut varusteita aiemmin. Rataan kuului pujottelu, sillan yli ratsastus, naruportti, puomille pysähtyminen, esineen poimiminen ja sen heitto saaviin sekä esineen kuljettaminen maitotonkkien välillä. Tavoitteena oli löytää

mukava ja rento olo hevosen selässä, opetella ohjaamaan hevosta tehtävien avulla sekä tarjota taas uudenlainen, ei niin suorituskeskeinen näkökulma ratsastukseen.

Loppukeskustelu käytiin iltapalan ääressä. Kolme neljästä pitivät tätä ”erilaista” ratsastuskertaa ihan mukavana tai mukavana. Puhelias tyttö valitti saamastaan hevosesta ja varusteista, mutta valitus tuntuu olevan osa hänen ilmaisuaan. Oikeasti ratsastuskerta oli hänelle varmasti jännittävä, vaikka puheiden mukaan aiempaa hevoskokemusta oli paljon. Tyttö oli kuitenkin hyvin epävarma, minkä hän peitti negatiivisella kommentoinnillaan. Tällä kerralla saavutettiin ryhmän ns. kuohuntavaihe, jossa ryhmän yksilöt haluavat erottua. Vaiheen aikana voi olla konfliktitilanteita ja ryhmäläiset ovat usein tyytymättömiä ja pettyneitä ryhmään.

Neljännän kerran tavoitteiksi oli asetettu ryhmänä toimiminen valjastus- ja ajotehtävässä sekä yläkoululaisille tulevaan ammatinvalintaan liittyen maaseudun työmahdollisuuksien esittelyä naapuritilalla. Menimme aluksi sinne kuulemaan maanviljelystä, lypsylehmätilan pidosta ja lomittajan työstä. Tilan emäntä esitteli ryhmälle myös suomenhevosvarsoja. Vierailu sujui leppoisasti keskustellen.

Omalla tallilla otimme hevoset sisälle ja valitsimme yhden valjastettavaksi koppakärkyjen eteen. Ryhmä oli tällä kertaa melko pieni, kun yksi nuorista sekä toinen avustaja olivat poissa. Puheliainnuoren, jolla oli tapana varastaa kaikki puheenvuorot sekä puhua muiden puolesta, puuttuessa ryhmä vapautui keskustelemaan ihan eri tavalla. Itsestäkin tuntui kevyemmältä, kun ryhmän toiminta ja kommunikaatio etenivät sujuvasti ja ryhmäläiset olivat tasavertaisia. Myös ryhmän jäsenet tuntuivat lähentyneen keskenään ja he kantoivat toisiaan reppuselässä, vitsailivat ja kertoivat toisilleen avoimesti elämästään.

Tällä kerralla siis saavutettiin ryhmäprosessin niin sanottu sopimisvaihe, jossa syntyy yhteenkuuluvuuden tunne ja hyväksytään jäsenten keskinäinen erilaisuus. Konflikteja halutaan välttää ja yhteistyötä alkaa syntyä. Roolit ja oma paikka ryhmässä on löytynyt sekä ryhmään kuuluvuuden tunne vahvistuu. Ryhmä voi tässä vaiheessa paneutua ongelmanratkaisuun sekä tehtävänsä loppuun viemiseen. Roolit ovat joustavia ja tarkoituksenmukaisia, työskentely on vastuullista ja rakentavaa.

Viimeiselle kerralle oli suunniteltu makkaranpaistoretki, jonne mentäisiin hevosilla. Tavoite luotiin jo ensimmäisellä tapaamisella ja siihen valmistauduttiin jakson aikana harjoittelemalla hevosen käsittelyä, ratsastusta ja ajamista. Retki meinasi harmillisesti peruuntua todella kovan tuulen vuoksi, joka kuitenkin onneksi laantui niin, että arvioimme olosuhteet turvallisiksi lähteä. Sen verran kuitenkin muutimme suunnitelmaa, että vaihdoimme makkaranpaistopaikkaa hieman lähemmäs tallia. Sää ja sen vaikutus turvallisuuteen on arvioitava aina tilanteen mukaan.

Ryhmän lopettaminen (adjourning) on viimeinen vaihe ryhmäprosessia. Tässä vaiheessa ryhmä päättää toimintansa. Oli hyvä, että retki toteutui; hevosten kanssa maastoon lähteminen oli uutta ja jännittävää, loppuhuipennus ja selkeä lopetus pienryhmälle. Lopettamisen, kuten aloittamisenkin, selkeä yhteinen toteaminen selkiinnyttää ryhmärajoja ja vapauttaa jäsenten energiaa muuhun käyttöön. Kerran aikana orientoiduttiin siihen, että ryhmän jäsenet hyvästelevät toisensa tällä kerralla – toki he voivat olla yhä tekemisissä muuten toistensa kanssa, mutta yhteiset kokoontumiset tallilla loppuivat tältä erää. Lopettamisvaiheessa ryhmän jäsenet irtaantuvat ryhmästä itsenäistyen hyödyntämään yksilöllisesti ryhmässä kokemaansa.

Retkeltä palasimme vielä talliin ruokkimaan hevoset tutun kaavan mukaan. Kokoonnuimme rinkiin ja ohjasimme ryhmää antamaan palautetta ja kertomaan mitä oli jäänyt mieleen tai mitä uutta nuori oli oppinut. Monella oli jäänyt mieleen ratsastuskerta sekä ajokerralta hauska ja vähän jännittävä sattumus, kun eräs nuorista ajoi käretyt maitotonkan yli, mikä aiheutti kyydissäolijoissa jännitystä siitä, miten hevonen reagoi kovaan kolinaan jaloissaan. Tämä yhteinen kokemus yhdisti nuoria ja jälkeensä sille naurettiin yhdessä. Palautteen antamista käytettiin tietoisesti pitämään ryhmän prosessia yllä. Yksi nuorista oli taas pois oman harrastuksensa vuoksi ja tuntui, että tämä kolmen nuoren ryhmä oli hitsautunut nyt tiivisti yhteen ilman neljättä jäsentään. He esittelivät tallin ja hevoset hakemaan tulleeille huoltajilleen ja kaikkien puheessa kuului innostus toimintaa kohtaan.

5.5 Tulokset ja palaute

Ryhmän nuorista kolme neljästä osallistui viimeiselle kerralle, jolloin muisteltiin mitä kertojen aikana oli tehty ja kerättiin nuorilta sanallista palautetta. Kaikki kolme olivat erittäin halukkaita osallistumaan vastaavaan toimintaan, jos sitä vielä järjestetään. Palautteesta nousi esille tekemisen ilo sekä omien rajojen kokeilu hevosten kanssa sekä uusien asioiden oppiminen. Ryhmä lopetettiin juuri oikeaan aikaan, ”kun kaikilla oli vielä hauskaa”. Koin, että mikäli ryhmä olisi kokoontunut vielä useita kertoja lisää, sitoutuminen toimintaan olisi saattanut hiipua muiden kiireiden vuoksi. Nyt oli hyvä hetki lopettaa, näin jakso oli tiivis, iloa tuottava asia, jota nuoret toivon mukaan muistelevat vielä pitkän syksyä.

Ryhmän lopettamisen jälkeen nuorten koteihin lähetettiin palautekyselyt vanhemmille (Liite 4), ohjaajien positiivinen palaute nuorelle sekä tarjous osallistua sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan perheen omalla kustannuksella. Tarjoukseen laitettiin mahdollisuudeksi myös ryhmän kokoaminen muiden perheiden kanssa, jolloin hinta määräytyy vieläkin edullisemmaksi. Tällä tarjouksella kannustetaan perheitä kokoamaan nuorista ryhmä, koska pienryhmäkonsepti koettiin nuorten kanssa niin toimivaksi.

Palautteita ei saatu määräaikaan mennessä yhtään kappaletta yläkoululaisten perheiltä. Yhteistyötahoilta saatiin suullista ja kirjallista palautetta (Liite 5). Avointa yhteistyötä ja helppoa tiedonsaantia kehuttiin, samoin pienryhmän maksuttomuutta. Tiedotteiden välitys sähköpostitse koettiin toimivaksi, mutta vieläkin tärkeämpänä koettiin hankkeen ohjaajien henkilökohtainen yhteydenotto. Pienryhmään oli saatu koottua yhteistyötahojen mukaan niitä lapsia ja nuoria, joita toiminta oikeasti hyödyttää. Hankkeen pienryhmää pidettiin hyvänä toimintamuotona ja hanketta oli esitelty muun muassa Sotkamon kunnanvaltuuston kokouksessa keväällä 2013.

Lapset ja nuoret olivat hyötynet toiminnasta monin tavoin: pienryhmän aikana koulukäyttäytyminen oli rauhoittunut, joillain lapsilla oli ollut yhteistä puhuttavaa koulussakin, osa oli rohkaistunut ensimmäistä kertaa jonkin harrastuksen pariin, jotkut olivat pienryhmän jälkeen hakeutuneet seurakunnan päiväleiritoimintaan ja osa jatkoi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

Kehitettävää oli yhteistyötahojen mukaan yläkoululaisten ryhmän alkamisajankohdassa, joka ajoittui lukuvuoden alkuun. Syksyllä alkua tuli niin aikaisin, että he eivät ehtineet saada yhteyttä kaikkiin niihin nuoriin, kenelle toiminta olisi ollut hyväksi. Erään tahon mielestä toiminta oli liian lyhytnäköistä: ensin annetaan ja sitten otetaan pois.

Hankkeessa luotu sisältö ja materiaalit jäivät yhdistyksen käyttöön ja toimintamalli vakiinnutettiin osaksi toimintaa keräämällä palautetta yhteistyötahoilta jo hankkeen aikana. Hankkeen ohjaajat havainnoivat ja arvioivat toimintaa koko pienryhmien toiminta-ajan. Pienryhmä koettiin niin onnistuneeksi, että sitä aiotaan käyttää toimintamuotona myös tulevilla hankkeilla.

Taulukko 1. Hankkeen tulokset koottuna.

Hyvää / toimivaa	Kehitettävää / mietittävää
Toiminnan mielekkyys	Tiedotteiden ymmärrettävyys
Vertaistuki	Ajankohta
Sitoutuminen toimintaan	Uudenlaisen toiminnan tunnettavuutta lisättävä
Maksuttomuus	Kertojen määrä
Avoin yhteistyö	Osallistujien riittävä määrä
Helppo tiedonsaanti	
Ohjaajien henkilökohtainen yhteydenotto yhteistyötahoihin	
Löydettiin oikeasti tukea tarvitsevia osallistujia	
Toiminta vaikutti muuhun elämään, esim. koulukäytökseen	
Pienryhmästä pysyvä toimintamalli	

6 POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT

6.1 Tavoitteiden toteutuminen

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yksi keskeisimpiä – ehkä keskeisin – elementti on yhteisöllisyys. Talliyhteisössä toimiminen kasvattaa nuorta toimimaan myös osana yhteiskunnan laajempia yhteisöjä. Siksi sosiaalipedagogisen tallin yhteisö on merkityksellinen; ilman yhteisöä ei ole sosiaalipedagogista toimintaa. Pienryhmä soveltui sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan erittäin hyvin, sillä pienryhmä ohjaajineen luo toimintaan tiiviin yhteisön, jossa jokainen voi olla aktiivinen osallistuja hevosten hyvinvoinnista huolehtimisessa. Pienryhmätoiminnan tavoite on ryhmäyttää jäsenet ja ryhmän suuri sisäinen kontrolli sitouttaa heidät toimintaan.

Pienryhmää toteuttaessa heräsikin ajatus: voiko sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteisöajatus edes toteuttaa yksilökäynneillä, jolloin vuorovaikutus rajoittuu ohjaajan, asiakkaan ja hevosen kolmiyhteyteen? Toki jo nämä kolme luovat yhteisön, jos ajatellaan että yhteisön luo yhteinen toiminta. Tunne yhteenkuuluvuudesta kehittyy vuorovaikutuksessa, konkreettisessa toiminnassa ja sitä mukaa kun tietoisuus yhdistävästä asiasta lisääntyy. Yhteistoiminnallisuus vahvistaa tätä kokemusta, vaikkei se ole välttämätön edellytys yhteenkuuluvuuden kokemukselle. Näkisin, että etenkin samanikäisten muodostama vertainen ryhmä antaa vielä oman lisäarvonsa yhteisölle verrattuna ohjaajan, asiakkaan ja hevosten muodostamaan rajatumpaan yhteisöön. Lisäksi ryhmässä jokaisen tarpeellisuus korostuu, kun kaikilla on tallissa omat tehtävänsä.

Työparina työskentely toisen ohjaajan kanssa oli keskeistä pienryhmätoiminnassa. Kaksi aikuista ohjaajaa ja kaksi avustajanuorta takasivat ryhmän turvallisuuden hevosten kanssa toimiessa. Tilanteita nuorten kanssa jutteluun oli tuplasti enemmän. Yhtäältä he takasivat hevosten turvallisuudentunteen ohjaamalla hevosille tutut käsittelytavat. Työparityöskentely mahdollisti vastuun jakamisen eri tehtävissä kummankin ohjaajan vahvuuksien mukaan ja kumpikin ohjaaja vaikutti osaltaan ryhmän dynamiikkaan. Kaksi ohjaajaa vaati toisalta myös jatkuvaa keskinäistä suhteen ja yhteistyön tietoista erittelemistä, jotta ohjaajien työn yhteensovittaminen onnistui. Ohjaajat eivät joutuneet ryhmäläisten keskinäisen valtataistelun välineeksi, mutta siitä huolimatta ohjaajilta vaadittiin hyvää itsetuntoa, etteivät he alkaneet kilpailla keskenään. Myös tasapuolisuuden ylläpitämiseen sekä liittoutumisen välttämiseen ohjaajalta edellytettiin hyvää itsetuntemusta.

Ryhmän ohjaaminen koettiin ohjaajille antoisammaksi kuin yksilön ohjaaminen, sillä toimintaan muodostui tiivis yhteisö, jota pystyttiin hyödyntämään sosiaalipedagogiikan näkökulmasta. Myös työparina ohjaaminen (kaksi ohjaajaa yhtä aikaa) on mahdollista ryhmän kanssa, koska kahden ohjaajan palkkakustannukset tulevat tällöin katettua. Ryhmän ohjaamisen suunnittelu ja oman työn reflektointi työparin kanssa oli tärkeää. Hevostoiminnan ohjaajan työ voi olla hyvin yksinäistä, eikä työnohjausta ole saatavilla. Työparin kanssa pystyi purkamaan ryhmässä tulleet tilanteet. Työparin erilaiset työskentelytavat olivat opettavaisia. Itse opettelin koko ajan ohjaajan tärkeää tehtävää itsenäistää ryhmää niin, että oma läsnäolo tulee tarpeettomaksi.

Varsinaisten ryhmäläisten lisäksi ryhmässä oli kaksi lukioikäistä avustajanuorta, joiden rooli oli olla auttamassa hevosten kanssa, esimerkiksi varusteiden laittamisessa. Avustajanuoret ryhmäytettiin

myös osaksi yhteisöä, mutta tässä emme onnistuneet toivotulla tavalla: avustajanuoret vetäytyivät monesti sivuun esimerkiksi välipalatuokion aikana. Heitä piti pyytää tulemaan mukaan yhteiseen keskusteluun. Ehkä heidän roolinsa olisi pitänyt määritellä vielä tarkemmin ja kannustaa heitä enemmän jo etukäteen osallistumaan toimintaan ryhmän jäsenenä, ei ulkopuolisina tarkkailijoina. Avustajanuoret kokivat ehkä hieman vaikeaksi sen, että he olivat lähes samanikäisiä ryhmäläisten kanssa, mutta heillä oli kuitenkin eri rooli ryhmässä. Toisaalta, esimerkiksi seurakunnan isokset ovat myös pienellä ikäerolla leiriläisiin nähden, ja silti heidän roolinsa on olla avustajina, mutta kuitenkin osana ryhmää. Jatkoa suunnitellessa avustajien roolia tulee miettiä syvällisemmin. Alakoululaisten ryhmässä heidän roolinsa onkin aivan erilainen ja nuoret itsekin kokivat sen helpommaksi kuin yläkoululaisten kanssa.

Viiden kerran pienryhmää kritisoitiin yhteistyötahon toimesta liian lyhyeksi, jotta sillä olisi toivottavia vaikutuksia. Ohjaajana puolustan kuitenkin kestoja ryhmäprosessin näkökulmasta: viisi kertaa asettaa ryhmälle selkeän ajanjakson, jonka kesto on hahmotettavissa jo alakouluikäiselle. Jokaiselle kerralle voidaan erikseen asettaa tavoitteet korostaen viimeisen kerran päätavoitetta, joka voi olla jokin hieman arkisista tallitöistä poikkeavampi tehtävä kuten retki. Ryhmä alkaa työskennellä tätä päämäärää ajatellen. Näin ryhmän kaksoistavoite – päämäärän saavuttaminen ja ryhmän kiinteyden lujittaminen – on mahdollista saavuttaa tehokkaasti.

Jo viiden toimintakerran aikana ryhmä kehittyi vaihteittaisesti. Muodostusvaiheessa ryhmän jäsenet olivat epävarmoja asemastaan ja siksi hyvin riippuvaisia ohjaajistaan. Ryhmä haki yhteisiä pelisääntöjä ja ryhmäroolit alkoivat määrytyä. Ryhmän aloitus oli ryhmäprosessin kannalta merkittävä vaihe, ja mielestäni onnistuimme hyvin ryhmäyttämään ja motivoimaan ryhmän jäsenet. Tästä kertoi nuorten hyvä sitoutuminen toimintaan. Kuohuntavaiheessa ryhmän yksilöt halusivat erottua. Vaiheen konfliktitilanteet ja tyytymättömyyden tunteet olivat kuitenkin vähäisiä, mutta viimeisen kerran tavoitteella motivoitiin jatkamaan eteenpäin. Sopimisvaiheen kautta oma paikka ryhmässä löytyi ja syntyi yhteenkuuluvuuden tunne, jossa hyväksytään jäsenten keskinäinen erilaisuus. Kertojen aikana saavutettiin hyvin toimiva ryhmä. Ryhmä oli jo kiinteä, ja ulkopuolisten pääsy mukaan ryhmään olisi voinut olla vaikeaa. Ryhmän viimeinen vaihe, lopettaminen, oli myös tärkeä ohjata oikein ja selkeästi, jotta ryhmäläiset voivat siirtää energiansa ja huomionsa muihin asioihin. Lopussa oli tavoite, johon päästiin ja siitä iloitettiin. Jäsenet hyvästelivät toisensa ryhmän tiimoilta, vaikkakin he ehkä muuten ovat tekemisissä toistensa kanssa esimerkiksi koulussa.

Viiden kerran toimintajaksoa puoltaa myös se, että kestoaltaan pidempi ryhmä aiheuttaa helpommin poisjääntejä, kun muut menot valtaavat ajankäyttöä. Viisi kertaa on helpompi sovittaa perheiden kalentereihin, jotka voivat olla hyvinkin täynnä lasten ja vanhempien harrastuksista. Nuoret sitoutuivat yhtä ryhmän jäsentä lukuun ottamatta hyvin viiteen kokoontumiskertaan ja vanhemmat kuljettamaan lapsiaan. Ryhmän kokoontumiskertojen määrä on tietenkin myös kustannuskysymys – kuinka suureen osallistumismaksuun perheet ovat valmiita? Esimerkiksi kymmenen kerran pienryhmä olisi jo iso menoerä. Tässä projektissa osallistuminen ryhmään oli maksutonta hankerahoituksen ansoista, mutta jatkossa rahoitus on saatava muualta ja silloin on tarpeen miettiä perheille maksettavaksi tulevan summan suuruutta.

Hankkeen kaksi päätavoitetta olivat luoda henkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia nuorille sekä luoda pienryhmästä toimintamalli yhdistyksen käyttöön. Ensimmäisen tavoitteen toteutumista havainnoitiin pienryhmän aikana. Luontoon ja maaseutuun liittyvä toiminta oli silminnähtävää mieluista kaikille ryhmän jäsenille; jopa yleensä kaikkea vastustavat murrosikäiset tulivat tallille ilolla ja sitoutuivat yhtä lukuun ottamatta toimintaan sekä yhteisiin sääntöihin. Säännöt olivatkin osa

laajempaa kasvatuksellista ajatusta, niiden tehtävä oli luoda rajoja ja merkityksiä niin talliin kuin muuhun elämään. Nuoret toivatkin sääntöjä kirjoitettaessa hyviä ideoita esiin kuten tasa-arvo ja ehdoton ei kiusaamiselle.

Green care –toiminta, joka painottui hevostallille, loi hyvät puitteet liikkumiseen ja fyysisestä hyvinvoinnista keskustelemiseen. Hevosten hyvinvoinnista huolehtiminen muistutti mitkä tarpeet ovat ensisijaisia myös ihmiselle: ruoka, juoma, lepo ja liikkuminen. Omasta hyvinvoinnista huolehdittiin syömällä välipala joka kerralla liikkumisen ja eläinten tarpeiden hoidon jälkeen. Tämä järjestys auttoi myös huomaamaan muiden kuin omat tarpeet ja harjoittelemaan empatiaa. Liikkuminen hoitui kuin itsestään tallitöissä ja hevosten kanssa tehtävissä harjoituksissa. Ne myös opettivat odottamaan omaa vuoroa ja jakamaan asioita, kun jollain kerroilla yhdellä hevosella oli kaksi tekemässä tehtäviä. Tämä oli erityisen tärkeää harjoittelua eräälle nuorista, jolla oli vaikeuksia tämänkaltaisissa vuorovaikutustilanteissa. Ohjaajat pyrkivätkin aina tasapuolisuuteen esimerkiksi hevosvalinnoissa.

Ryhmäläiset saivat toisistaan vertaistukea, kun kävi ilmi että useat heistä ovat asuneet lapsuusaikana ulkomailla. Näistä kokemuksista nuoret puhuivatkin useamman kerran. Aikuisten läsnäolon merkitystä ei myöskään voinut väheksyä, sillä ryhmän nuorille turvalliset aikuiskontaktit tulivat tarpeeseen - luottamus aikuisia kohtaan oli kärsinyt elämän aikana. Jokainen nuori tuli kohdatuksi. Ongelmia tai syitä ryhmään osallistumiseen ei tuotu esiin, vaan ennemmin pyrittiin tuomaan jokaisen hyviä puolia ja taitoja esiin. Niitä kyllä löytyikin!

Hankkeen jälkimmäisessä tavoitteessa, toimintamallin luomisessa, onnistuttiin erittäin hyvin: pienryhmä koettiin mielekkääksi ja tavoitteiden toteutumisen kannalta onnistuneeksi tavaksi toteuttaa green care – ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Pienryhmä toimintamuotona otettiin heti käyttöön yhdistyksen seuraavia hankkeita haettaessa. Projektityön kirjoitushetkellä rahoituspäätöstä odotetaan kahdelle pienryhmää green care- ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan muodossa hyödyntävälle hankkeelle: 15-18 –vuotiaiden osallistamishankkeelle, jonka käytyään nuori voi toimia avustajana yhdistyksen tapahtumissa tai ryhmissä, sekä hankkeelle, jossa kannustetaan yli 40-vuotiaita ylipainoisia liikkumaan tallitöiden avulla. Molemmissa hankkeissa pienryhmää käytetään sitouttamaan ryhmän jäsenet tiiviisti toimintaan.

6.2 Jatkosuunnitelmat

Maalla on mukavaa –pienryhmät saavat jatkoa seuraavana vuonna. Materiaali ja toiminnan sisällöt jäävät yhdistyksen käyttöön. Hankerahoituksen päättyessä toimintaan tehdään pieniä kustannustehokkuutta lisääviä muutoksia: kokoontumiskertojen pituus tiivistetään kahdesta tunnista puoleentoista tuntiin. Ryhmälle ei oteta erillistä vakuutusta yhdistyksen puolesta, vaan hakijoita pyydetään huolehtimaan omasta tapaturmavakuutuksesta. Tämä on linja myös yhdistyksen muussa toiminnassa. Ohjaajien palkkakustannukset katetaan kohtuullisella osallistumismaksulla, yhteistyötahojen panoksella tai avustuksilla. Sotkamon seurakunnan varhaisnuorisotyö on lupautunut yhteistyöhön tiedottamalla perheitä sekä maksamalla avustajien palkkiot, materiaaleja ja välipalat alakoululaisten ryhmälle, jotka tässä hankkeessa koettiin aivan konkreettiseksi hyödyksi: niiden kautta saatiin luonteva tauko- ja keskusteluhetki joka kerralle ja lisäksi välipala tuntui menevän lapsille tosi tarpeeseen! Myös muita yhteistyötahoja on pyydetty ilmaisemaan halukkuutensa tukea Maalla on mukavaa –pienryhmää miten parhaaksi näkevät.

Vaikka myös yläkoululaisten ryhmä koettiin myös mielekkääksi, sen osalta jatkoa pohdittiin tarkemmin osallistujien vähäisen määrän vuoksi. Ryhmän kokoamisen kannalta ajankohta tulisi olla myöhemmin syksyllä, mutta silloin itse toiminta on haastavampaa huonojen kelien ja pimeyden takia. Kevättalvi olisi vartenotettavaa aikaa, mutta liian myöhään kevääseen toiminta ei voi ajoittua, sillä huhti-toukokuulla nuorten sitoutuminen toimintaan alkaa todennäköisesti heiketä. Lisäksi yhdistyksellä on paljon muuta toimintaa keväällä. Pohdintojen tuloksena päätettiin järjestää yläkoululaisten Maalla on mukavaa –pienryhmä vuonna 2014 marras-joulukuussa, jolloin lukuvuoden alettua on enemmän aikaa ryhmän kokoamiseen. Pienryhmän toiminta voi painottua enemmän sisälle talliin, mikäli kelit ovat erityisen haastavat. Yläkoululaisten ryhmän rahoitus tullaan koostamaan kohtuullisista osallistumismaksuista ja mahdollisista avustuksista.

Myös jatkossa Maalla on mukavaa –ryhmät kohdistetaan niihin lapsiin ja nuoriin, jotka tarvitsevat tukea – konsepti siis säilyy samana. Termi ”erityisen tuen tarpeessa” aiotaan korvata termillä ”sosiaalisen tuen tarpeessa oleva”, jolloin selkeämmin rajattaisiin kohderyhmä heihin, jotka kaipaavat sosiaalisten taitojen vahvistamista. Koska tallilla ei ole valmiuksia toimia esimerkiksi pyörätuoliasiakkaiden kanssa, ei ryhmiin voida ottaa sellaisia, joilla on erityisen tuen tarve esimerkiksi kehitysvamman takia. Myös ohjaajien ammattitaito on sosiaalisessa vahvistamisessa.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007: Lapsesta aikuiseksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Dunderfelt, Tony 2006: Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY
- Green care -toiminnan mahdollisuudet Kainuussa - esiselvitys. Kajaani: Maataloustuottajain Pohjois-Suomen Liitto MTK-Pohjois-Suomi ry Kainuun maaseutuelinkeinojen teemaohjelma 2007-2013
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta 1994: Ryhmäilmiö. Juva: Wsoy:n graafiset laitokset
- Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta 1998: Suhteita, Minä, me ja muut. Juva: WSOY
- Hämäläinen, Juha 1999: Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto: Opetusjulkaisuja
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997: Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Koistinen, K. 2005: Hevostoiminta ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Teoksessa S. Okulov & K. Koukkari. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus, Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 1-10.
- Kopakkala, Aku 2008: Porukka, jengi, tiimi Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy
- Mönkkönen, K. 1999: Elämypedagogiikka. Teoksessa K. Mönkkönen, M. Nurro & R. Väisänen. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopion yliopisto, Opetusjulkaisuja 4/1999, 42–52.
- Nurmi, E. 2013: Green care. Luento Kainuun Green care -hankkeen aloitustilaisuudessa Hyrynsalmella 13.6.2013.
- Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, L.; Ruoppila, I. 2010: Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY
- Pitkänen, A-K. 2008, Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja, Helsinki.
- Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A., Kirveenummi, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (2011):3. Viitattu 16.9.2013.
- Turunen, Kari 1996: Elämänkaari ja kriisit. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveenummi, A., Kivinen, T., Partanen, U., Rantamäki-Lahtinen, L., Soini, K. 2009: Green care – terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalous 141. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Tampere.

Internet-lähteet

Suomen Ev.Lut.Kirkko. Internet-sivusto. Viitattu 18.9.2013. Saatavissa
[[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Erityisnuori_sotyön_strategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Erityisnuori_sotyön_strategia.pdf)]

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Internet-sivusto. Viitattu 19.8.2013. Saatavissa
[<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/erityinentuki/>]

Green care Finland ry. Internet-sivusto. Viitattu 15.9.2013. Saatavissa [www.gcfinland.fi]

Maaseutupolitiikka.fi. Internet-sivusto. Viitattu 17.9.2013. Saatavissa
[http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care]

Liite 1. Kirje osallistujalle

Maalla on mukavaa!

Sinut on valittu mukaan Maalla on mukavaa-pienryhmään! Pääset tutustumaan itseesi, omiin taitoihisi, ryhmäläisiin sekä maaseutuun ja erityisesti hevostointaan. Aikaisempaa kokemusta hevosista et tarvitse!

Ryhmä kokoontuu viisi (5) kertaa ja jokaisella kerralla tehdään tuttuja juttuja, mutta myös opetellaan uusia asioita. **Kokoonnumme aina aluksi Hevostallille (osoite)**, josta teemme retkiä myös läheiseen luontoon.

Kokoontumiset ovat sunnuntaisin klo 17.00-19.00:

15.9.	Aloituskerta Hevostallilla
22.9.	Toinen kerta Hevostallilla
29.9.	Kolmas kerta Hevostallilla + maatilavierailu
6.10.	Neljäs kerta Hevostallilla
13.10.	Viimeinen kerta Hevostallilla + retki laavulle makkaranpaistoon

Mikäli et pääse jollain kerralla tulemaan, ilmoitathan siitä Majjalle heti.

Mukaasi tarvitset:

* Sähän sopivat vaatteet, joissa voit toimia myös hevosten kanssa sekä luonnossa. Esim. tuulihousut ja tuulitakki sekä kumpparit. Muutamia kumppareita löytyy lainaan myös tallilta. Tarvittaessa sadevaatteet, niitäkin voi lainata jos ei ole omia.

* Laita myös keliin sopiva päähine päähäsi: pipo, lippis, huivi.

* Hanskat

* Omat lääkkeet, joita arvelet tarvitsevasi pienryhmän aikana

* Ohessa tulleen Henkilötietolomakkeen täytettynä ensimmäiselle kerralle, huoltajasi allekirjoituksella varustettuna.

Toiminta on luottamuksellista, eikä mukana ole ulkopuolisia.

Tärkeää muistaa:

Talli on hevosen koti.

Käyttäydythän rauhallisesti.

Hevosten läheisyydessä ei voi huutaa tai juosta.

Hevosille tulee antaa ruokarauha.

Kohdellaan hevosia reilusti, ystävällisesti ja asianmukaisesti.

Hevosta taluttaessa käytetään aina hanskoja.

Ja muutenkin lämpimästi vaatetta päälle.

Kaulaliinaa kannattaa laittaa takin sisään ettei se aiheuta vaaratilanteita.

Talvella kunnon talvikengät ja kesällä kumpparit jalkaan.

Roskat huolehditaan roskiin.

Kuuntelethan aikuisen antamat ohjeet.

Jos mieltä askarruttaa jokin, ota yhteyttä!

Maalla on mukavaa -yläkoululaisten pienryhmän ohjaajat:

Heidi Kotilainen
Sosionomi(AMK) +nuorisotyönohjaaja
p. xxx xxxxxx

Maija Lipponen
DI -opettaja
p. xxx xxxxxx

Apuohjaajat:
Krista ja Juuli

Liite 2. Ennakkotietolomake

Maalla on mukavaa- hanke henkilötietolomake

Kaikki tähän kerrotut asiat ovat luottamuksellisia ja vain hevostoiminnan ohjaajalle tarkoitettuja tietoja. Näin voimme järjestää lapselle henkisesti ja fyysisesti turvallisen tuokion hevosen kanssa. Lomake säilytetään ja hävitetään asianmukaisesti.

Osallistujan nimi _____

Osoite _____

Ikä _____

Huoltajan nimi ja puhelinnumero _____

Allergiat, sairaudet, lääkitys, lääkityksen ottamisen ohjeistus

Oppimisvaikeudet tai muut oppimiseen liittyvät asiat

Muu mikä voi vaikuttaa toimintaan hevosten kanssa

Sana on vapaa, onko jotain muuta mitä haluatte kertoa lapsesta tai perheestänne

Voitte jatkaa tarvittaessa kääntöpuolelle.

Lapsi saa osallistua Ristinkantajat ry:n järjestämään hevostoimintaan:

(rastita sopiva vaihtoehto)

KYLLÄ

EI

Huoltajan allekirjoitus, paikka, päivämäärä:

Liite 3. Kokoontumisten sisällöt

1. ALOITUSKERTA 15.9.2013

- TERVETULOA
 - * Ketä me ollaan?
- NIMIKIERROS RINGISSÄ
 - * nimet
 - * positiivisten adjektiivien TALLINIMET
- LÄNNENNOPEIN TALLINIMILLÄ
- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis,

Etusormi - kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!),

Keskari ympyrä- nollatoleranssi, ei kiusata, ei möhlitä, vaan tehdään homma yhdessä hyvin,

Nimetön - sitoudun tehtävään,

Pikkurilli - autetaan pienintä/arinta

- TURVALLISUUS JA TALLILLA KÄYTTÄYTYMISEN OHJEISTUS
 - vessa, välipala
- TALLIN SIIVOUS PAREITTAIN
- VÄLIPALA
- LIITUTAULUJEN MAALAUUS

TALLIHOMMAT:

- Hevosten ruokinta: kaurat astioihin mittaamalla
- Hevosten taluttaminen talliin ohjaajien avustuksella
- Hevosten rapsutus & supatus
- Hevosille heiniä
- Hevosille kuroja
- Hevosille tarvittaessa vettä
- Hevosille hyvät yöt

2. KERTA 22.9.2013

- NIMIKIERROS RINGISSÄ
 - * nimet positiivisten adjektiivien kanssa
- TALLIJONGLÖÖRAUS
 - * kaksi palloa + lännensatulan jalustimen remmi
 - * pallo lähtee niin, että jokaiselle heitetään
 - * ohjaaja laittavat toisen pallon perään kun ensimmäinen pallo alkaa liikkua hyvin
 - * Lopuksi laitetaan jokin jännä esine mukaan
 - *Elämässä yllättäviä tilanteita: silti on toimittava ohjeiden mukaan!
- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis,

Etusormi - kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!),

Keskari ympyrä- nollatoleranssi, ei möhlitä vaan tehdään homma yhdessä hyvin,

Nimetön - sitoudun tehtävään,

Pikkurilli - autetaan pienintä/arinta

- YHTEISET PELISÄÄNNÖT liitutauluun, HEVOSILLE NIMITAULUT - poraa reiät valmiiksi! Välineet: akkukone, ruuveja, kärkiä, liidut!!
- Nopea välipala - laita valmiiksi!

TALLIHOMMAT:

- Karsinoiden siivous
- Hevosten haku jumppapallon kanssa - hevosten reaktiot ja mitä ne kertovat
- Taluttaminen talliin ohjaajien avustuksella
- Hevosten harjaaminen ja varustaminen

- Hevosen pään laskun opettaminen
- Maastakäsin harjoitukset kentällä (johdonmukaisuus, johtajuus, tilanteen hallinta): pysähdys, talutus, liikkeelle lähtö, hevosen elekieli, seuraaminen vapaana: esteen ylitys leivällä palkkaamalla (luottamustehtävä)
- Hevoset talliin, varusteet pois,
- Jos jää aikaa, selässä makoilu
- Ruokinta

3.KERTA 29.9.2013

- NIMIKIERROS RINGISSÄ
* nimet positiivisten adjektiivien kanssa
- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis,

Etusormi - kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!),

Keskari ympyrä- nollatoleranssi, ei möhliä vaan tehdään homma yhdessä hyvin,

Nimetön - sitoudun tehtävään,

Pikkurilli - autetaan pienintä/arinta

TALLIHOMMAT:

- Karsinoiden siivous
- Hevosten haku
- Taluttaminen talliin ohjaajien avustuksella
- Hevosten harjaaminen ja varustaminen
- **Ratsastuskerta:**
- Varusteisiin tutustuminen ja turvallisuusseikat
- Kaksi heppaa lännenvarusteilla taluttajan/avustajan kanssa, kolmas heppa hätäalastulon harjoitteluun liinassa
- Ratsain tehtävät harjoitukset: tonkat+kepit, maapuomit, silta, tötsät, pressun ylitys, ohjaaminen
- Hevoset talliin, varusteet pois, harjaus
- VÄLIPALA
- Ruokinta

4. KERTA 6.10.2013

- NIMIKIERROS RINGISSÄ
* nimet positiivisten adjektiivien kanssa
- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Peukku - olen valmis,

Etusormi - kuka on sinulle kaikkein tärkein (minä itse!),

Keskari ympyrä- nollatoleranssi, ei möhliä vaan tehdään homma yhdessä hyvin,

Nimetön - sitoudun tehtävään,

Pikkurilli - autetaan pienintä/arinta

- Naapuritilan navettaan ja lypsykarjaan sekä maatalon työhön tutustuminen

TALLIHOMMAT:

- Karsinoiden siivous
- Hevosten haku
- Taluttaminen talliin ohjaajien avustuksella
- Hevosten harjaaminen ja varustaminen
- **Kärryajelukerta (ryhmänä toimiminen):**
- Varusteisiin tutustuminen, valjastus ryhmätyönä
- Kärryajo pellolla (tehtävärata), jokainen pääsee ajamaan ja olemaan kyydissä
- Hevoset talliin, varusteet pois, harjaus
- VÄLIPALA

5.KERTA 13.10.2013

- NIMIKIERROS RINGISSÄ
* nimet positiivisten adjektiivien kanssa
- VIIDEN SORMEN SOPIMUS

Itsensä ylittäminen ja rohkaistuminen:

Laavuretki hevosten kanssa - talutus ja ratsastus/kärryajelu laavulle, makkaranpaisto ja hevosille heinät, paluu

Valmistelu: nuotio ja eväät laavulle valmiiksi!! Talli siivottu valmiiksi!

TALLIHOMMAT:

- Hevosten haku
- Taluttaminen talliin ohjaajien avustuksella
- Hevosten harjaaminen ja varustaminen
- **Laavuretki:**
- Eri tavoin liikkuminen hevosen kanssa laavulle (KÄRRYT, RATSASTUS ILMAN SATULAA, RATSASTUS LÄNNENSATULALLA) eväiden syönti, makkaranpaisto, hevosille omat eväät, paluu
- Hevoset talliin, varusteet pois, harjaus
- Ruokinta
- **Päätös: millaisissa tunnelmissa päätetään pienryhmä?**
- **Palaute**

Lopuksi lähetetään ohjaajien palaute nuorelle & huoltajille palautekysely postitse. Mukaan myös tarjous sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta yksilö- tai ryhmäkäynteinä.

Palautelomake Maalla on mukavaa -pienryhmä yläkoululaisille

Osallistujan huoltajat

Pyydän vastaamaan seuraaviin kohtiin Green Care -pienryhmää koskien suhteessa lapsesi elämään. Vastaukset annetaan nimettöminä sekä luottamuksellisesti toiminnan kehittämistä varten. Ohessa kirjekuori, jossa postimaksu valmiiksi maksettu palauttamista varten.

1) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi selviytymiseen arjen haasteista? Jos, niin miten?

2) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi itsekontrolliin? Jos, niin miten?

3) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi vastuunottokykyyn? Jos, niin miten?

4) Onko Green Care – pienryhmä vaikuttanut lapsesi epävarmuudensietokykyyn? Jos, niin miten?

5) Onko Green Care – pienryhmällä ollut vaikutusta lapsesi koulunkäyntiin? Jos, niin millaista?

6) Onko Green Care – pienryhmällä ollut vaikutusta lapsellasi läheisten ihmisten kanssa toimimiseen? Jos, niin millaista?

7) Oletko ollut tyytyväinen Green Care – pienryhmään?

8) Miten kehittäisin Green Care – pienryhmää? Terveiset ohjaajille? (voitte jatkaa tarvittaessa kääntöpuolelle!)

Liite 5. Palautekysely yhteistyötahot

Maalla on mukavaa –hankkeen palaute v.2013

Ala- ja yläkoululaisten pienryhmät

1) Mistä sait tietoa Maalla on mukavaa-hankkeesta?

2) Saitko tietoa mielestäsi tarpeeksi?

3) Miten koit yhteistyön Maalla on mukavaa- hankkeen ohjaajiin?

4) Oliko tietoa Maalla on mukavaa-hankkeesta helppoa välittää perheille? Miten kehittäisit toimintatapaa?

5) Mitä hyvää Maalla on mukavaa-hankkeessa oli?

6) Mitä kehitettävää Maalla on mukavaa-hankkeessa on?

7) Koitko ryhmään osallistuneiden lasten/nuorten hyötynneen toiminnasta? Näkyikö pienryhmän toiminnan vaikutukset omassa työssäsi?

8) Sana on vapaa!